

Назва курсу Біблія і література
Викладач <i>Ярослава Мельник, Галина Теслюк</i>
Контактний тел.0689256148
E-mail: yamelnyk@gmail.com teslyuk@ucu.edu.ua

Б

АНОТАЦІЯ

Біблія і література – один із базових курсів програми з філології гуманітарного факультету Українського католицького університету.

Предметом вивчення дисципліни “Біблія і література” є осмислення біблійних сюжетів і персонажів у художній літературі. Програма курсу передбачає широке залучення до аналізу як біблійних текстів, так і значного корпусу текстів української і світової літератури, а також знання основної наукової літератури з проблематики курсу. Програма складається з низки тематичних вузлів, які передбачають ознайомлення з ключовими біблійними сюжетами і персонажами і віддзеркаленням їх у світовій літературі.

Окрім знайомства з біблійними і художніми текстами, із сучасними методами літературознавчого аналізу і методами біблійної герменевтики, курс “Біблія і література ” передбачає набування умінь і навичок, які розвивають критичне мислення і готують до наступної пошукової і творчої роботи, у тому числі до інтердисциплінарних досліджень. Навчальною метою курсу є поступовий перехід від вдумливого читання біблійних, літературних і наукових текстів до фахового письма, від вивчення матеріалу до обговорення ключових питань, від відтворення основної інформації до розвитку власних міркувань, від накопичення знань – до проблематизації. Зокрема, будова й характер курсу й окремих завдань дозволяє слухачам ознайомитися з сучасними науковими дослідженнями з пропонованої проблематики курсу, вивчити їх структуру й функціонування, навчитися опрацьовувати науковий текст, богословський у тому числі. Створення активного навчального й академічного середовища передбачає підготовку індивідуальних і колективних презентацій, відвідування відкритих лекцій, наукових семінарів програми з філології та зустрічей, які доповнюють програму курсу. Студенти отримують усі презентаційні матеріали до курсу, мають змогу розмістити власні роботи на сайті УКУ та інших ресурсах. У підсумку вони навчаються аналізувати біблійні й літературні тексти, а також й фахову наукову літературу і викладати власні думки в різного жанру письмових роботах і усних презентаціях.

Курс “Біблія і література ” – один з основних курсів освітньо-професійної програми 035 – філологія.

ФОРМАТ НАВЧАННЯ

30 год., у т. ч. 14 годин лекційних занять, 16 годин семінарських занять;

60 годин самостійної роботи

3 кредити ЄКТС

МЕТА ТА ЦІЛІ КУРСУ

- ознайомлення з проблематикою курсу, біблійними і художніми текстами, основними підходами й методами досліджень;
- інтерпретація біблійних сюжетів і персонажів у літературі

Завданням цих рекомендацій є допомога студентам у:

- вивченні проблематики курсу «Біблія і література»;
- розумінні поетики і риторики біблійних текстів
- засвоєння сучасних методологічних підходів, тактик, парадигм до аналізу біблійного і літературного тексту.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Біблія і література» студент повинен

знати :

- проблематику курсу «Біблія і література»;
- сучасні методики літературознавчого аналізу і методи біблійної герменевтики;
- тематику й проблематику сучасних досліджень із курсу «Біблія і література»
-

вміти:

- використовувати різний методологічний інструментарій для аналізу біблійних і літературних текстів різних жанрів;
- розуміти специфіку художнього осмислення старозавітних і новозавітних канонічних текстів;
- провадити спрямований пошук та перевірку інформації, опрацьовувати наукові джерела й видання, викладати результати власної пошукової і творчої роботи у формі есею, презентації, доповіді тощо.

ПРЕРЕКВІЗИТИ

Немає

ПЛАН КУРСУ

Тиждень Тема (лекційного/семінарського заняття), розширений план	К-сть годин	Завдання для самостійної роботи	Література
Тиждень 1. Вступна лекція Ознайомлення з проблематикою курсу Що таке Біблія? Біблія та історія Процес формування і написання біблійних книг.	2	Ознайомлення з наукової літературою і відповідними інтернет-ресурсами, підготовка до усних презентацій і семінарських занять	1. Джирланда А. <i>Ключ до Біблії (Старий Завіт)</i> . – Львів: Свічадо, 2006. – С. 9-52. 2. Головащенко С. <i>Біблієзнавство</i> . – Київ, 2001. – С. 9-54. 3. Ванхуер Кевин Дж. Искусство понимания текста. Литературоведческая етика и толкование Писания / Пер. с англ. – Черкаси: Колоквиум, 2007. 4. Фрай Н. Великий код: Біблія і література. – Львів: Літопис, 2010.

<p>Мови і літературні жанри Святого Письма</p> <p>Біблія та література</p>			<p>5. Тиссельтон З. Герменевтика /Пер. с англ. – Черкаси: Колоквиум, 2011.</p> <p>6. Біблія і література: Компаративне дослідження // Міжнаціональні горизонти і компаративістичний дискурс сучасних літературознавчих студій. Монографія / За ред. Романа Гром'яка. – Тернопіль, 2005. – С.19-69.</p> <p>7. Набитович І. Категорія sacrum і художня література // Набитович І. Універсум sacrum' у в художній прозі (від Модернізму до Постмодернізму): Монографія. – Дрогобич–Люблін: Посвіт, 2008. – С.29-136.</p> <p><i>Переглянути:</i></p> <p>Андрей Десницький. Загадки Библии (https://www.youtube.com/watch?v=QU4Po4le-S8)</p>
<p>Тиждень 2.</p> <p>Лекція.</p> <p>Подарований і втрачений рай (Бут 1-3)</p> <p>Дві розповіді про сотворення світу і людини</p> <p>Рай як сакральний простір</p> <p>Гріхопадіння: причини і наслідки</p>	2	<p>Читання текстів, аналіз літератури, підготовка до усних презентацій і діалогу на семінарі</p>	<p>1. Книга Буття 1-3</p> <p>2. Джирланда Антоніо. <i>Ключ до Біблії</i> (Старий Завіт). – Львів: Свічадо, 2006. – С.53-102.</p> <p>3. Міжнародний біблійний коментар. Том <i>П'ятикнижжя та історичні книги</i>. – Львів: Свічадо, 2017. – С.20-42.</p> <p>3. Галина Теслюк, <i>"Служіть та охороняйте Едемський сад": старозавітний погляд на відповідальність за довілля</i> (http://xic.com.ua/biblija-pro/4-biblija-pro/331-qsluzhit-ta-ohoronjajte-edemskij-sad-starozavitnij-pogljad-na-vidpovidalnist-za-dovkillja?device=desktop)</p>

Тиждень 3. Семінар. Подарований і втрачений рай: поема Івана Франка «Смерть Каїна». Паралелі: Байрон. «Каїн». Мільтон Дж. «Втрачений рай». «Смерть Каїна» Івана Франка як образ книжної свідомості Івана Франка. Біблійні й апокрифічні джерела поеми Івана Франка («Апокриф про Адама», «Ходіння Зосима до рахманів», «Ходіння Агапія до раю», «Сказання про Макарія Римського») Мотив peregrinacii та символіка тексту. Концепція образу Ламеха як архетипу покаяння. Особливості парадигми Франкового образу Каїна. Проблема морального вдосконалення людства як шлях до раю. Віднайдений рай (образ раю в душі).	2	Читання текстів, аналіз літератури, підготовка до усних презентацій і діалогу на семінарі	1. Максимов Ю. Образ рая в христианстве и исламе // Альфа и омега: Учение записки Общества распространения Священного Писания в России. – Москва, 1999. – №2. – С.271-279. 2. Скоць А. Вічні образи в поемах Івана Франка (На матеріалі філософських поем «Смерть Каїна», «Мойсей» // Іван Франко і світова культура. Матеріали Міжнародного симпозиуму ЮНЕСКО (Львів, 11-15 вересня 1986 р.). Кн.2. – Київ: Наукова думка, 1990. – С.304-307. 3. Павличко С. Філософські поеми Івана Франка «Смерть Каїна», «Похорон», «Мойсей» і літературний романтизм // Іван Франко і світова культура. Матеріали Міжнародного симпозиуму ЮНЕСКО (Львів, 11-15 вересня 1986 р.). Кн.1. – Київ: Наукова думка, 1990. – С.214-218. 4. Бетко І. Поема Івана Франка «Смерть Каїна»: Езотеричний аспект проблеми пізнання // Українське літературознавство. – 1993. – Вип.58. – С.64-70. 5. Захарчук В. Печать Каїна: мотив peregrinacii та символіка тексту (на матеріалі поем Івана Франка «Смерть Каїна», Семюеля Кольріджа «Поема про старого мореплавця» та «Поневіряння Каїна» // Іван Франко: дух, наука, думка, воля: Матеріали Міжнародного наукового конгресу, присвяченого 150-річчю від дня народження Івана Франка (Львів, 27 вересня – 1 жовтня 2006 р.). – Львів, 2008. – Т.1. – С.684-691. 2. іблійний текст: Вихід 1-15
Тиждень 4. Лекція.	2	Аналіз літератури, підготовка до усних презентацій і діалогу на семінарі	1. Вихід 1-15 2. Мень А. <i>Как читать Библию Руководство к чтению</i>

<p>Подія Виходу</p> <p>1. Історичність події Виходу</p> <p>2. Пошук власної ідентичності Мойсеєм</p> <p>3. Боротьба із рабською ментальністю</p>			<p>книг Ветхого и Нового Завета, Часть I: ВЕТХИЙ ЗАВЕТ МОИСЕЙ (XIII в. до Р. Х.) I. ОТ РАБСТВА К СВОБОДЕ</p> <p>3.Джирланда, А. Ключ до Біблії (Старий Завіт). – Львів: Свічадо, 2006. – С. 103-114.</p> <p>3. Moses by Jeffrey Stackert: https://www.bibleodyssey.org/people/main-articles/moses</p> <p>4.Miriam by Hanna Tervanotko: https://www.bibleodyssey.org/people/main-articles/miriam</p>
<p>Тиждень 5.</p> <p>Семінар.</p> <p>Художнє осмислення образу Мойсея в світовій літературі.</p> <p>Поема «Мойсей» Івана Франка. Особливості авторської інтерпретації біблійного сюжету.</p> <p>Філософія поступу і народний проводир.</p> <p>Проблема духовності людини і загалом народу.</p> <p>Простиставлення ідеалізму та раціоналізму.</p> <p>Проблема сумніву.</p>	2	<p>Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до виступів на семінарі</p>	<p>1.Бетко І. Біблійні сюжети і мотиви в українській літературі кінця XIX – початку XX століття (монографічне дослідження). – Zielona Gora –Kijow, 1999.</p> <p>3.Скоць А. Поеми Івана Франка. – Львів, 2002.</p> <p>3. Чехович К. Постать Івана Вишенського і Мойсея в творчості Івана Франка. – Львів, 1939.</p> <p>4. Рудяков П. «Мойсей» І.Я.Франка та «Мойсей» С.С.Кранькевича // Іван Франко і світова культура. Матеріали Міжнародного симпозіуму ЮНЕСКО (Львів, 11-15 вересня 1986 р.). Кн.2. – Київ: Наукова думка, 1990. – С.366-370.</p> <p>5. Завадка Б. Проблема сатанізму в поемі «Мойсей» І.Франка // Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин. – Львів, 1998. – С.429-433.</p> <p>6. Клим'юк Ю. Філософська основа конфлікту поеми Івана Франка «Мойсей» Іван Франко: дух, наука, думка, воля: Матеріали Міжнародного наукового конгресу, присвяченого 150-річчю від дня народження Івана</p>

			Франка (Львів, 27 вересня – 1 жовтня 2006 р.). – Львів, 2008. – Т.1. – С.709 -719.
Тиждень 6. Лекція. Пісня пісень Історичний контекст написання книги Буквальна інтерпретація книги Алегорична інтерпретація книги «Пісня пісень» в українській літературі	2	Читання текстів, аналіз літератури, підготовка до усних презентацій і діалогу на семінарі	1.Біблійний текст: Пісня пісень 2.Джанфранко Равазі. <i>Пісня пісень, пісня подружжя</i> . Львів 2010. 3. Бетко І. Біблійні сюжети і мотиви в українській літературі кінця XIX – початку XX століття (монографічне дослідження). – Zielona Gora –Kijow, 1999.
Тиждень 7. Лекція Світ жінок у Біблії Авраам і Сара: історія сповнення нереалістичної обіцянки Ісаак і Ребека: біблійна «лавсторія» Яків і Лія, Рахиль, Зілла і Біла: родоначальник(ці) народу Ізраїлю Діва Марія Жінки-мироносиці Марія Магдалина	2	Читання текстів, аналіз літератури, підготовка до усних презентацій і діалогу на семінарі	1.Буття 12-50, Новозавітні тексти (Євангелія) 2. Міжнародний біблійний коментар. Том 2. <i>П'ятикнижжя та історичні книги</i> . Львів: Свічадо, 2017, 50-81. 3.Abraham by Ronald Hendel: https://www.bibleodyssey.org/en/people/main-articles/abraham 4. Joseph by Bernhard Lang: https://www.bibleodyssey.org/en/people/main-articles/joseph 5. Sarah by Tammi J. Schneider: https://www.bibleodyssey.org/en/people/main-articles/sarah

<p>Тиждень 8. Семінар</p> <p>Образ Марії Магдалини у світовій літературі.</p> <p>Функціонально-семантична трансформація образів євангельських грішниць у світовій літературі</p> <p>Морально-психологічна еволюція євангельської грішниці (П.Гейзе. Марія із Магдали, «Марія Магдалина» Метерлінка, С.Черкасенко «Ціна крові).</p> <p>Особливості художньої інтерпретації образу Марії Магдалини в текстах Івана Франка</p>	2	<p>Читання текстів, аналіз літератури, підготовка до усних презентацій і діалогу на семінарі</p>	<p>1. Євангеліє від Луки (Лука,8:2).</p> <p>2. Нямцу А.Е. Мир женщин в Новом Завете // Мир Нового Завета в литературе. – Черновци: Рута, 1998. – С.73-102.</p> <p>3. Антофійчук В.І., Нямцу А.Є. Проблеми поетики традиційних сюжетів та образів в літературі. – Черновці: Рута, 1997.</p> <p>4. Соловьев В.С. Смысл любви // Соловьев В.С. Сочинения. В 2 т.Т.2. – Москва: Мисль, 1990. – С.493-547.</p>
<p>Тиждень 9.</p> <p>Лекція.</p> <p>Апокрифи як мімезис Святого Письма.</p> <p>Семантика терміну апокриф: у стародавніх релігіях, в апостольський вік, у текстах християн-гностиків, у творах Отців Церкви та ересіологів, у протестантській літературі, неоапокрифи.</p> <p>Зв'язок апокрифів із канонічними текстами Святого Письма.</p>	2	<p>Ознайомлення з науковою літературою, підготовка до семінарів і усних презентацій</p>	<p>1. Апокрифи і легенди з українських рукописів. Зібрав, упорядкував і пояснив др. Іван Франко. Львів, 1896-1910. Т.1-5.</p> <p>2. Мельник Я. Що таке апокрифи і псевдоєпіграфи // Мельник Я. Іван Франко й biblia apocrypha. – Львів, 2006. – С.33-88.</p> <p>3. Naumow A. Apocryfy w systemie literatury cerkwiwnoslowianskiej. 1976/</p>

Гене́за апокри́фів. Поетика «таємних» книг.			
Тиждень 10. Лекція Апокрифічний код українського письменства. Особливості національної рецептивної моделі «таємних» книг. «Таємні» книги і література Київської Русі. Апокрифічні топоси в проповідях XVII- XVIII століть. «Енеїда» І.Котляревського, «Куліш у пеклі» П.Куліша і традиції апокрифічної літератури. Леся Українка. «Прокляття Рахилі (Апокриф)»: Текст і контекст. Апокрифи в художньому світі Івана Франка	2	Ознайомлення з науковою літературою, підготовка до семінарів і усних презентацій	1. Мельник Я. Апокрифічний код українського письменства. – Львів, 2017. 2. Мельник Я. Іван Франко й biblia apocrypha.- Львів, 2006.
Тиждень 11. Семінар Парадигма образу Пилата в світовій літературі («Легенда про Пилата» Івана Франка». «Що є істина?» Наталени Королеви, «Майстер і Маргарита» М.Булгакова, «Храм істини» Г.Григоренка та ін).	2	Читання євангельських і художніх текстів, ознайомлення з науковою літературою, підготовка до семінару і презентацій.	1.. Мельник Я. «Звичайно, крадене?»: «Смерть Каїна». «Легенда про Пилата» // Мельник Я. Апокрифічний код українського письменства. – Львів, 2017. – С.232-250. 2. Антофійчук В.І, Нямцу А.Є. Євангельські мотиви в українській літературі кінця XIX – XX ст. – Чернівці: Рута, 1997. 3. Бетко І. Біблійні сюжети і мотиви в українській літературі кінця XIX – початку XX століття (монографічне

<p>Розлогість семасіологічних інтерпретацій образу Пилата у світовій літературі (від беззастережного осуду вчинку прокуратора до змалювання глибокої духовної драми людини, що усвідомила скоєне нею вселенське зло). Плюралізм ранніх християнських апокрифів у моделюванні життя Понтія Пилата. Етичний максималізм Франкової інтерпретації образу Пилата.</p>			<p>дослідження). – Zielona Gora –Kijow, 1999.</p> <p>4. Нямцу А.Е. Окружение Иисуса Христа (нравственно-психологические аспекты поведенческого индивидуализма и тоталитарного сознания) // Мир Нового Завета в литературе. – Черновци: Рута, 1998. – С.5-72.</p> <p>5. Антофійчук В. Образ Понтія Пилата в українській літературі: онтологічні, поведінкові та аксіологічні доміанти. – Чернівці, 1999.</p>
<p>Тиждень 12. Семінар. «Маріїне Євангеліє» Тараса Шевченка. Діва Марія в євангельських текстах. Маріологічний цикл апокрифів. Суголосність «Марії» Шевченка з поетикою «таємних» книг. «Збіги» поеми з апокрифічною традицією на змістовому рівні. Осмислення Шевченком містерії благовіщення, поставлення її на «чисто людському ґрунті» (Франко).</p>	<p>2</p>	<p>Ознайомлення з текстом поеми і відповідними фрагментами канонічних та апокрифічних текстів, а також із науковою літературою. Підготовка до усних відповідей на семінарі</p>	<p>1. Мельник Я. «Маріїне Євангеліє» Тараса Шевченка // Мельник Я. Апокрифічний код українського письменства. – Львів, 2017. – С.133-158.</p> <p>2. Чижевський Д. Шевченко і релігія // Повне зібрання творів Тараса Шевченка / За ред. Павла Зайцева. – Т.10. Журнал (Щоденні записи). – Варшава, 1936. – С.329-347.</p> <p>3. Пелешенко Ю. Апокрифічні мотиви у поемі Тараса Шевченка «Марія»// Проблеми літературознавства і художнього перекладу: Зб. наук. праць і матеріалів. – Львів: НТШ, 1997. – С.37-47.</p>

Особливість розгортання Шевченком богородичної теми.			
Тиждень 13. Семінар Художня маріологія Івана Франка («Сікстинська Мадонна»). Образ Ісуса Христа в поезії Івана Франка. Христофанія «Терну у нозі». Ангелофанія «Юри Шикманюка».	2	Ознайомлення з біблійними і художніми текстами, науковою літературою, підготовка до виступу на семінарі	1 Бондар Л. Діва Марія як художній образ // // Українське літературознавство. – 1993. – Вип.58. – С.64-70. 2. Бондар Л. Образ Ісуса Христа в інтерпретації Івана Франка // Записки НТШ. Львів, 1992. Вип.224. С.128-140. 3.Мельник Я. Символіка гуцульських «образків»: «Терен у нозі». «Як Юра Шикманюк брів Черемош» // Мельник Я. Апокрифічний код українського письменства. – Львів, 2017. – С.193-218.
Тиждень 14. Семінар Містицизм і ірраціоналізм в українській художній прозі ХХ-ХХІ століття Франко як містик. Містичні сюжети в прозі Наталени Королевої. Містична реальність у «Дванадцяти обручах» Юрія Андруховича.	2		1. Набитович І. Універсум <i>sacrum</i> у в художній прозі (від Модернізму до Постмодернізму): Монографія. – Дрогобич–Львів: Посвіт, 2008. – С.232-236. 2.Рудницький Л. Вияви релігійности в українській советській літературі: 1953-1988. Спроба аналізу // Збірник праць Ювілейного Конгресу у 1000-ліття хрищення Руси-України. – Мюнхен, 1988-1989. – С.823-846. 3. Сантаяна Джордж. Витлумачення поезії та релігії / Пер. з англ. О.Махничева. – Львів: Ініціатива, 2003. 3.Качуровський І. Франко як містик // Качуровський І.

			<p>Променисті силуети. Лекції, доповіді, статті, есеї, розвідки. – Мюнхен, 2002. – С.25-30.</p> <p>4. Качуровський І. Містична функція літератури та українська релігійна поезія // Хрестоматія української релігійної літератури. Книга перша – Поезія. – Мюнхен – Лондон, 1988. – С.9-27.</p>
Тиждень 15. Семінар. Презентації. Мій текст / мої тексти з курсу «Біблія і література»	2	Презентації	Художні тексти і наукові дослідження (з огляду на обрані тексти для презентації).

Система оцінювання та вимоги

<p align="center">Загальна система оцінювання курсу рейтингова</p> <p><i>навчання упродовж семестру – 70%, фінальний іспит – 30%</i></p>
<p>Вимоги до підсумкового есею підсумковий есеї обсягом 5 сторінок повинен бути оригінальним структурованим дослідженням, містити обґрунтування обраної теми й опис самостійно опрацьованого матеріалу, дослідницьку тезу і її доведення</p>
<p>Семінарські заняття на кожне семінарське заняття слід опрацювати запропоновані джерела й літературу, підготуватися до виступу, доповнень і дискусії з усіх запропонованих до обговорення питань</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю рейтингова оцінка за роботу упродовж семестру повинна бути 30 балів і більше</p>

Додатки

- Навчальний контент (конспект, розширений план лекцій або презентації)

- Тематика семестрових робіт, питання до колоквіуму, питання до фінального іспиту
- Завдання для комплексної контрольної роботи (ККР) / Завдання (інструменти) для оцінки результатів навчання з даного предмету